

Η κατάρρευση του ΚΚΕ. Από τον σοσιαλιστικό παράδεισο στον εθνικοκομμουνισμό

Τάσος Κυπριανίδης και Γιάννης Μηλιός

Είναι πραγματικά ενδιαφέροντα όσα παρατίθενται στις «Θέσεις του ΚΚΕ για το Σοσιαλισμό», πρώτα απ' όλα ως μια εξαιρετικά καθυστερημένη «κριτική ιδιοποίηση» των «συμβάντων» που οδήγησαν στη «νίκη της αντεπανάστασης» στους «σοσιαλιστικούς παράδεισους» που το κόμμα αυτό ακόμα νοσταλγεί. Αν και δεν ανταποκρίνονται στις προσδοκίες που είχε γεννήσει ο εικοσαετής μηρυκασμός και ο συνήθης σιωπηλός «βαθύς προβληματισμός» του κόμματος, γιατί οι «θέσεις» αναλώνονται στις συνήθειες υπερσυγκυριακές καταγγελίες των «άλλων», που ως μη «κομμουνιστές» έχουν βυσοδομήσει κατά του σοσιαλισμού με όλους τους δυνατούς τρόπους που μπορεί να φανταστεί άνθρωπος: παρεμβάσεις της «διεθνούς αντίδρασης», επαναφορά των καπιταλιστικών σχέσεων που «είχαν εξαλειφθεί», γκρέμισμα του «θεμελιωμένου σοσιαλισμού», και ολίγη «εκμετάλλευση των αδυναμιών και παρεκκλίσεων του υποκειμενικού παράγοντα κατά τη σοσιαλιστική οικοδόμηση».

Και προπάντων απόρριψη μετά βδελυγμίας της έννοιας της κατάρρευσης. Γιατί τυχόν παραδοχή της θα οδηγούσε αναπόφευκτα και στην ομολογία ότι κατέρρευσε μαζί με τα καθεστώτα του «υπαρκτού σοσιαλισμού» και εκείνη η απολογητική ιδεολογία που ιστορικά ονομάστηκε «σοβιετικός μαρξισμός», η οποία αποτελούσε και αποτελεί για το ΚΚΕ φωτεινό φάρο της ιδεολογίας του, που «θεμελιώνει» την «παρακμή» και το «σάπισμα» του καπιταλισμού υπό το βάρος των επιτευγμάτων του «σοσιαλισμού». Πριν επισκεφθούμε όμως την πολιτικοϊδεολογική νέα ήπειρο του ΚΚΕ ας δούμε συνοπτικά τη «σοσιαλιστική γη της επαγγελίας» που ακόμα νοσταλγεί.

Ας ξεκινήσουμε από μια στοιχειώδη εμπειρική διαπίστωση: οι κοινωνίες του «υπαρκτού σοσιαλισμού» δεν μπορούν να εξομοιωθούν με τις δυτικές καπιταλιστικές κοινωνίες, μιας και χαρακτηρίζονταν από το «οικονομικό σχέδιο», δηλαδή τον έλεγχο από τη μεριά του κράτους της λειτουργίας των επιχειρήσεων και την ιδιοποίηση από αυτό σημαντικού μέρους του παραγόμενου υπερπροϊόντος, αλλά και από τη μονοπωλιακή ρύθμιση της οικονομίας, η οποία αποτελούσε ακριβώς προϋπόθεση για την κρατική ιδιοποίηση του υπερπροϊόντος. Με άλλα λόγια είχε αναιρεθεί ως ένα βαθμό ένα από τα δομικά στοιχεία του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, η ατομική ιδιοποίηση του υπερπροϊόντος από τη μεμονωμένη κεφαλαιοκρατική επιχείρηση. Πρόκειται για αυτό που το ΚΚΕ ανακήρυξε ως «σοσιαλισμό», δηλαδή ως «πρώτο στάδιο του κομμουνισμού».

«Παραβλέπει» βέβαια η προσέγγιση του ΚΚΕ ότι η ατομική ιδιοποίηση αναιρέθηκε ως ένα βαθμό (δεν καταργήθηκε) γιατί η επιχείρηση εξακολουθούσε να ιδιοποιείται *άμεσα* ένα τμήμα του υπερπροϊόντος (το «καθαρό εισόδημα της επιχείρησης»), ενώ παράλληλα διατηρούσε σημαντικές εξουσίες στην κατάρτιση των στόχων του «σχεδίου», δηλαδή στην αναδιανομή του τμήματος του υπερπροϊόντος που ελεγχόταν από το κράτος, παρόλο που το τελευταίο παρέμενε ο κυρίαρχος πόλος.

«Παραβλέπει» και το γεγονός ότι σε όλη την «κραταιά σοσιαλιστική οικοδόμηση» οι εργαζόμενοι παρέμειναν αποχωρισμένοι από τα μέσα παραγωγής, εξουσιαζόμενοι και εκμεταλλεζόμενοι, ενώ με βάση τον κρατικό «σχεδιασμό» και την κρατική συλλογική ιδιοποίηση του υπερπροϊόντος, προέκυψε η συλλογική κυριότητα των μέσων παραγωγής από τη μεριά της «γραφειοκρατίας», η οποία ήλεγχε τις διευθυντικές λειτουργίες του κρατικού μηχανισμού και του οικονομικού

(κρατικού) σχεδιασμού, αποκτώντας κατ' αυτό τον τρόπο το χαρακτήρα μιας νέας (ως προς την κλασική κεφαλαιοκρατία που εκτοπίστηκε από την ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής) κυρίαρχης τάξης.

«Παραβλέπει» ακόμη ότι η δευτερεύουσα πλευρά των σχέσεων ιδιοκτησίας, η κατοχή των μέσων παραγωγής, δηλαδή η διεύθυνση της καθαυτό εργασιακής διαδικασίας εξακολουθούσε να παραμένει κατά κύριο λόγο στα χέρια των διευθυντών της κάθε επιχείρησης, οι οποίοι και υπάγονταν, μέσω του λεγόμενου πλάνου και της συλλογικής - κρατικής ιδιοποίησης που αυτό συνεπαγόταν, στην κρατική «γραφειοκρατία» και τις σχέσεις συλλογικής κυριότητας των μέσων παραγωγής.

«Παραβλέπει» ότι δεν τροποποιήθηκαν οι βάσεις του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής και της ιεραρχίας του, οι οποίες ουδέποτε αμφισβητήθηκαν τροποποιούμενες μέσω της συλλογικής κρατικής κυριότητας των μέσων παραγωγής. Η κρατική ιδιοκτησία μετασχημάτισε το κριτήριο της κερδοφορίας που χαρακτηρίζει τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής, σε διατήρηση και διευρυνόμενη αναπαραγωγή της συλλογικής κρατικής κυριότητας, σε μια οικονομία και κοινωνία η οποία διατηρούσε αρμοδιότητες και ιεραρχίες ανάλογες με εκείνες του δυτικού καπιταλισμού.

Και φυσικά «αδυνατούν» να διακρίνουν ότι η διατήρηση της κυριαρχίας του «σχεδίου» πάνω στην επιχείρηση, ή αλλιώς, της σε κρατικό επίπεδο οργανωμένης άρχουσας τάξης πάνω στους διευθυντές των επιχειρήσεων αποτελούσε απαραίτητη συνθήκη ύπαρξης του πολιτικού καθεστώτος του «υπαρκτού σοσιαλισμού», ως καθεστώτος του κρατικού καπιταλισμού, στο οποίο κυριαρχούσε η κρατικά οργανωμένη άρχουσα τάξη, η κρατική αστική τάξη, που τα όρια και οι λειτουργίες της συμφύονταν και διαχέονταν με τις πολιτικές λειτουργίες του κρατικού μηχανισμού, καθώς το κράτος λειτουργούσε ως «συλλογικός καπιταλιστής».

«Αρνούμενο» το ΚΚΕ να δεχθεί την πραγματικότητα των αντιφάσεων στα καθεστώτα αυτά, με κομβικό το ρόλο της αντίφασης «σχεδίου» - επιχείρησης την οποία ουδεμία μεταρρύθμιση του σοβιετικού οικονομικού συστήματος κατάφερε να χειριστεί, δεν είναι σε θέση να παρακολουθήσει την πάλη των τάξεων στην ΕΣΣΔ και τη χιονοστιβάδα που οδήγησε στην κατάρρευση του καθεστώτος και την ανατροπή του σοβιετικού κρατικού καπιταλισμού, τη σταδιακή υποχώρηση της πολιτικής δικτατορίας που τόσο λάτρεψε, την εξαφάνιση του «σχεδίου» και την αυτόματη εμφάνιση των ιδιωτικών κεφαλαίων μαζί και με τους «νέους» ιδιοκτήτες τους, που τις περισσότερες φορές ήταν ακριβώς εκείνοι που ενέμοντο μέχρι τότε τη δημόσια ιδιοκτησία: οι ηγέτες του κράτους και του κόμματος, ή οι διευθυντές της επιχείρησης. Υπό τις καθολικές ευλογίες της «ελευθερίας» και της «αγοράς» που οι (πρώην σοβιετικοί) ηγέτες «ξαφνικά» ανακάλυψαν, εκεί (στην πρώην ΕΣΣΔ) που το ΚΚΕ εξακολουθεί να ανακαλύπτει έξωθεν αντεπαναστατικές παρεμβάσεις. Στην πραγματικότητα, το σύστημα που δικαιούται (περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο) να χαρακτηριστεί «κρατικομονοπωλιακός καπιταλισμός», αποκάλυψε καταρρέοντας το σκληρό του πυρήνα: τον καπιταλισμό.

Το σύντομο αυτό ιστορικό με αφορμή τις «Θέσεις για το Σοσιαλισμό» δείχνει ότι το ΚΚΕ δεν μπορεί να χειριστεί αντιφάσεις, είτε αυτές αφορούν την ιστορία «του» είτε την καθημερινή πολιτική, ιδίως όποτε η δυναμική των αντιφάσεων ξεπερνάει τα -έτσι κι αλλιώς- εξαιρετικά περιορισμένα, στρεβλά και αντιδραστικά ερμηνευτικά σχήματα με τα οποία νομίζει ότι ιδιοποιείται νοητικά την πραγματικότητα.

Μάλιστα η νέα «ορφανή» από τη σοβιετική προστασία πραγματικότητα έχει εμπλουτίσει την παραδοσιακή «κομμουνιστική» φιλολογία του με τη λατρεία του «έθνους», της «πατρίδας», των όποιων κρατικών μηχανισμών: πρόκειται για την ιδεολογία ενός εθνικο-κομμουνισμού με ισχυρό κράτος, που προβάλλεται σε κάθε

ευκαιρία. Στην εξέγερση του Δεκέμβρη είχαμε την ευκαιρία να το θαυμάσουμε να ταυτίζεται με τα αντιδραστικά ανακλαστικά του συνταγματικού τόξου, την ιδεολογία των νοικοκυραίων και τη θεσμολαγνεία των μηχανισμών, μια στάση που δείγματά της βρίσκουμε στις καταγγελίες του

- ο για «το κλίμα που καλλιεργείται και τη διαπαιδαγώγηση στα Σώματα Ασφαλείας», ενώ το ίδιο έχει υιοθετήσει τους «δημοκρατικούς θεσμούς» καθημερινού τραμπουκισμού, χαφιεδισμού και συκοφαντίας στην πολιτική αντιπαράθεση, σε αρμονία με τις πρακτικές των «σοσιαλιστικών παραδείσων»,
- ο για την εξέγερση που τη θεωρεί προβοκάτσια «βούτυρο στο ψωμί της κυβέρνησης», για τον «πυρήνα των λεγόμενων αντιεξουσιαστών (που) είναι ασύδοτος, ελεύθερος, να διασύρει τον οργανωμένο αγώνα, εμφανίζεται ως ανώδυνο υποκατάστατο της ταξικής πάλης»,
- ο για «την ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ (που) χαϊδεύει τα αυτιά των κουκουλοφόρων» πράγμα που κάνει «γιατί βλέπει μπροστά την κάλπη, καρέκλες, ή μαξιλάρια»,
- ο για «όσα λέγονται για νέες μορφές κινήματος» που «έχει προκύψει από τους κόλπους της κρατικής εξουσίας και χρησιμοποιείται για να συκοφαντήσει το λαϊκό κίνημα»,
- ο για το ότι «δεν υπήρξε προσχεδιασμός για το θάνατο του μαθητή», πιθανώς γιατί αποφεύγει να κινείται σε «απαγορευμένες περιοχές» όπως τα Εξάρχεια και δεν «γνωρίζει» τίποτε για την παρουσία των δυνάμεων καταστολής στην περιοχή.

Όλα αυτά σηματοδοτούν μια πορεία που δεν είναι συμπτωματική ή ευκαιριακή, αλλά συνειδητή επιλογή ενός κόμματος που υπό τον μανδύα του «σοσιαλισμού» αντιπροσωπεύει συμφερόντα «υπαρκτών» συντηρητικών στρωμάτων της κοινωνίας, αναπολώντας δομές και ιεραρχίες των καθεστώτων που το στήριζαν στο παρελθόν. Είναι η θέση ενός «κόμματος της τάξης» που στόχο έχει να διατηρήσει το status quo στις ανακατατάξεις που το έφεραν στην αδύνατη θέση του μοχλού. Και συνεχίζει να κάνει αυτό που γνωρίζει από παλιά: σφυρίζει αδιάφορα στην πώληση του «Γερμανού», δεν έχει πρόβλημα με τους «κομμουνιστές» αγοραστές του ΣΕΜΠΟ του ΟΛΠ, υιοθετεί «περίεργες» θέσεις σε διάφορες οικονομικές συναλλαγές με το κράτος που κατά επίσης «περίεργη» σύμπτωση συνδέονται με δικά του οικονομικά συμφέροντα.

Η ιστορική σχέση του ΚΚΕ με την Αριστερά έχει διαρραγεί από καιρό. Είναι πλέον μια καρικατούρα της –έτσι κι αλλιώς– αντιφατικής ιστορίας του, ένα παραμύθιο των κρατικών μηχανισμών, που λειτουργεί συμπληρωματικά προς αυτούς και αποσπά ολοένα περισσότερο τον θαυμασμό του συνταγματικού τόξου, από τον Καρατζαφέρη και την *Αυριανή* έως τα κυβερνητικά έδρανα που θαυμάζουν την ευκολία με την οποία εκστομίζει εθνικοκομμουνιστικές ανοησίες με «αντιμπεριαλιστικό» περίβλημα.

Αρκεί ένα οποιοδήποτε τυχαίο τμήμα από τις «Θέσεις της ΚΕ για το Σοσιαλισμό» για να κάνει φανερό το εθνικιστικό και φοβικό παραλήρημά του.